

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

Sayı :8
23 Eylül 2008

İçindekiler

Çin'de Gelişmeler
ABD ile İlişkiler
AB ile İlişkiler
Diğer Ülkelerle İlişkiler
Türkiye'deki Kamu ve
Özel Kuruluşların
Çalışmaları

**Çin Borsası bir
günde %5.3 düştü**

**Çin'de araç
satışları büyümesi
yavaşladı**

**Çin Maliye
Bakanlığı: Vergi
gelirindeki artış vergi
yükünün yüksekliğini
göstermez**

ULUSLARARASI KURUMLARDA VE TÜRKİYE'DE ÇİN BAĞLANTILI GELİŞMELER

1980'ler itibariyle komünist sistemin kapalı yapısından açık piyasa ekonomisine geçişiyle hızlı bir büyüme sürecine giren Çin, uluslararası ticaret sistemine entegrasyonu sürecinde önemli bir basamak olan 2001 yılı Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) üyeliğiyle de tüm dünyanın dikkatlerini üzerine çekmiştir. Çin'in DTÖ üyeliği, dünya ekonomileri için büyük bir fırsat olmasının yanı sıra bazı tehditleri de beraberinde getirmesi, devletleri ve ilgili kurumları bu ülkeye yönelik bazı stratejiler oluşturmaya yöneltmiştir. Bu bültende, Çin'deki gelişmeler başta olmak üzere, çeşitli devlet ve kurumların Çin üzerine yaptıkları çalışma ve faaliyetler ele alınmıştır.

I. Çin'de Gelişmeler:

Ekonomi

Çin Borsası 18 Ağustos tarihinde ekonomideki yavaşlama ile artan enflasyona ilişkin gelen sinyallerin yarattığı endişelerin etkisiyle bir günde %5,34 düşüş gösterdi. Son 20 ayın en düşük seviyesine gerileyen Çin'in gösterge Şangay endeksinin kan kaybetmesinde yavaşlayan ekonomik büyümenin şirketlerin genişlemesini etkileyeceği endişeleri etkili oldu. Endeks, günü 130,74 puan düşerek 2.319,87 puandan tamamladı. Havayolu şirketleri borsada en çok kaybedenler oldu. Southern Airlines'ın hisseleri %9,9 düşerken, rakipleri Air China ve China Eastern Airlines'ın hisseleri de %10 değer kaybetti. Çin'deki petrol şirketlerinin hisseleri de geriledi. PetroChina %4, China Petroleum & Chemical Corp'un hisseleri de %6 düştü.¹

Çin Otomobil Üreticileri Derneği, Temmuz ayında sedan, arazi araçları ve hafif kamyon satışlarının %8 büyüdüğünü, bunun iki yıldaki en düşük aylık büyüme oranı olduğunu açıkladı. Geçen ay sedan araç satışlarının %1,6 büyüdüğü belirtilen açıklamada, 360 bin adet sedan araç, 127 bin 400 adet arazi aracı ve hafif kamyon satıldığı kaydedildi. Bu yılbaşında aylık araç satış büyüme hızı çift haneli iken, son beş aydır araç satış büyümesi yavaşlamış bulunuyor. Uzmanlar, ABD'den sonra dünyanın ikinci büyük araç piyasası olan Çin'de, yüksek petrol fiyatlarının araba satın alımının ertelemesine yol açtığını ifade ediyor. Çin'de bu yıl 5,95 milyon adet araç satılacağı tahmin ediliyor.²

Çin Maliye Bakanlığı, 14 Ağustos'ta bir açıklama yaparak yılın ilk yarısındaki ülkenin vergi gelirlerindeki keskin yükselişin sebebinin ağır vergi yükü değil ekonomik kalkınmanın bir ürünü olduğunu söyledi. Maliye Bakanlığı, yılın ilk yarısındaki vergi gelirlerinin geçen yıla oranla %33.5 yükselerek 3.14 trilyon yuan (458.1 milyar amerikan doları) olduğunu bildirdi. Girişimlerden sağlanan gelir vergisi yılın ilk yarısında %41.5 yükselerek 791.27 milyar yuan oldu. Toplanan bireysel gelir vergisi ise yılın ilk yarısında %27.2 yükselerek 213.67 milyar yuan oldu.

Çin tekstilde KDV iadesi oranını artırdı

Maliye Bakanlığı, vergi yükünü artırmak yerine ülkenin hem kurumsal hem de bireysel yükünü hafifletmeye yönelik birçok politika izlendiğini belirtti.³

Petrol fiyatlarındaki yükseliş üretici fiyat endeksini 12 yılın en üst düzeyine taşıdı.

Çin; ipek, tekstil kumaşları, endüstriyel kullanım için olan tekstil malları ve giyim ürünleri ihracatında 1 Ağustos 2008'den itibaren geçerli olmak üzere KDV geri ödeme oranını %11'den %13'e yükseltti.⁴

Temmuz ayında yükselen enerji fiyatları, üretici fiyat endeksinin (ÜFE) geçen yılın aynı dönemine göre %10 yükselmesinde etkili oldu. Bu oran, ÜFE'nin ilk kaydedildiği 1996 yılından beri gözlenen en yüksek seviye.

Ulusal istatistik bürosuna göre, Haziran ayında %8.8 yükselen ÜFE son Ekim ayından bu yana yükselişine devam etti. Uzmanlar, ÜFE'deki bu yükselişin şimdiden global bir yavaşlamayla başa çıkmaya çabalayan girişimlerin kar marjını daha da düşürebileceğini belirtiyor.

ÜFE genellikle tüketici enflasyonun bir göstergesi gibi görünür çünkü üreticiler 6 ay kadar gecikmeyle yükselen fiyatları tüketicilere yansıtır.

Ülkenin en üst planlama kurumu olan Ulusal Gelişim Reform Komisyonu benzin ve dizel fiyatlarını 20 Haziran'da, elektrik tarifesini de 1 Temmuz'da %15'den fazla artırmıştı.

Ama artışlar, yükselen fiyatlarla başa çıkmaya çalışan enerji üreticileri için yetersiz görünüyor. Örneğin kömür fiyatları 2 yılda iki kattan daha fazla artarak ve petrol fiyatları Temmuz ayında varil başına 140 doların üzerine çıkarak rekor kırdı.

Devlet Konseyi'nin Kalkınma Araştırma Merkezi'nde araştırmacı olan Zhang Ligun, ÜFE'deki yükselişin piyasadaki rekabetten dolayı tüketici fiyatlarına hemen yansımalarının beklenmediğini belirtti. Ligun ayrıca, ÜFE artışını engellemede iş ortamının geliştirilerek yükselen fiyatları yüklenebilmesi için yerel girişimlere yardım etmenin kilit nokta olduğunu ifade etti.⁵

Çin'e gelen doğrudan yabancı yatırımlarda düşüş gözlemlendi.

2008 Ocak ayından Temmuz'a kadar olan dönemde yeni onaylanan yabancı yatırım girişimleri geçen yıla oranla %22,15 düşerek 16,891 olarak gerçekleşti.⁶

Avrupalı şirketler Doğu Avrupa ve Rusya'da genişlerken yükselen emek ve ulaşım fiyatları yüzünden Çin'de yatırımları kesti. Çin'e Avrupa Birliği'nden gelen yabancı yatırımcılar son yıl 6 milyar Euro'dan 1.8 milyar Euro'ya düştü. Rusya'da ise yabancı yatırımlar 10.6 milyar Euro'dan 17.1 milyar Euro'ya yükseldi.

Doğrudan Yabancı Yatırım uzmanı ve RSM uluslararası şebeke muhasebe danışmanı David Bartlett 'Avrupalı şirketler çoğu riski azaltmaya yönelik girişimde bulunuyorlar' dedi. 'Sanayiciler, ulaşım maliyetleri nedeniyle üretimlerini, Çin'den Orta ve Doğu Avrupa'ya kaydırıyorlar' şeklinde konuştu.⁷

Çin’de yıllık TÜFE enflasyonu Temmuz ayında %6.3 oldu.

Ulusal İstatistik Bürosu Çin’in yıllık bazda tüketici fiyat endeksi enflasyonunun Temmuz ayında %6.3 olarak gerçekleştiğini bildirdi. Haziran ayında %7.1 ve Mayıs ayında %7.7 olarak gerçekleşen enflasyon Temmuz ayında beklentilerle büyük oranda uyuştü.

Çin sosyal bilimler akademisinden uzman Zhang Xiaojing, TÜFE enflasyonundaki devamlı gerilemenin, hükümetin önlemlerinin faydalı olduğunu gösterdiğini dile getirdi. Bu yılın ilk yedi ayında, enflasyon göstergesi, geçen yılın aynı dönemine göre %7.7 yükseldi: Şehirlerde bu oran %7.4 ve kırsal kesimde %8.3 oldu.⁸

Çin’in ticaret fazlası ilk 7 ayda %9,6 azaldı.

Genel Gümrük İdaresi yıllık bazda %9.6 düşüş ile 13.2 milyar dolar gerileyen Çin’in ticaret fazlalığının ilk 7 ayda 123.72 milyar dolara düştüğünü açıkladı.

Uzmanlar, düşüşün kısmen Çin’in politikalarının bir sonucu olduğunu, kısmen de artan enerji fiyatlarından kaynaklandığını belirtti. Avrupa Birliği, Ocak-Temmuz döneminde Çin ile ticaret hacmini %27.9 artırarak 243.14 milyar dolara ulaştırdı ve Çin’in yine en büyük ticaret ortağı oldu.

Ülkenin ikinci en büyük ticaret ortağı olan ABD’ye ihracat, 140.39 milyar ile %9.9 büyüdü. Ticaret fazlası ise %3.8 artışla 91.67 milyar dolara ulaştı.

Japonya ise %19.2 büyüyerek 154.93 milyar dolara ulaşan toplam ikili ticaret hacmiyle Çin’in 3. ticaret ortağı olmaya devam etti.⁹

Çin’in motorlu araç ithalatı ilk 7 ayda yaklaşık %50 artış gösterdi.

Çin’in Genel Gümrük İdaresi Avrupa ve Amerika pazarlarında petrol fiyatlarının yükselmesine bağlı olarak satışların düşmesi ve ABD ekonomisinin yavaşlaması nedeniyle dünya araba devlerinin Çin pazarına yöneldiğini belirtti. 1 Eylül’den itibaren tüketici vergisinde artış olması, bu tarihten önce büyük motorlu araç alımlarını artırdı.

Ocak ve Temmuz ayları arasında, geçen yılın aynı dönemine göre %48 büyümeyle Çin, 247000 motorlu araç ithal etti. İthal edilen araçların değeri ise geçen yıla göre %66.3 artışla 9.17 milyar dolar olarak hesaplandı. İthalatın büyük kısmını lüks arabalar oluşturuyor.¹⁰

Çin’in perakende satışları Temmuz ayında %23.3 artış gösterdi.

Ulusal İstatistik Bürosu bu yıl Temmuz ayında yerli perakende satışlarının % 23.3 artışla 862.9 milyar yuan’a (125.8 milyar dolar) sıçradığını bildirdi.

Bu büyüme oranı, geçen yılın aynı dönemindeki büyüme oranının 6.9 puan üzerinde. Geçen aya göre ise binde 3 daha yüksek.¹¹

II. ABD ile İlişkiler

Bush eleştirdi, Çin ‘iç işlerime karışma’ dedi

Pekin Olimpiyat Oyunları’na kısa bir süre kala insan hakları konusunda Çin yönetimini eleştiren ABD Başkanı George W. Bush’a Çinli yetkililerden "iç işlerimize karışma" cevabı geldi. Olimpiyat Oyunları’nın açılış törenlerine

Olimpiyatlarda Sarkozy ve Brown Çin Başkanı ve Başbakanıyla görüşti.

katılan Bush Tayland'ın başkenti Bangkok'ta yaptığı açıklamada Çin'in insan hakları siciliyle ilgili "derin endişeleri" olduğunu söylemişti. Çin Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Kin Gang dün yaptığı açıklamada Çin ve ABD'nin insan hakları ve dini konularda farklı görüşlerde olduğunu belirterek, Pekin'in, bu konular kullanılarak, diğer ülkelerin iç işlerine müdahale içeren eylem ve sözlerine kesinlikle karşı olduğunu ifade etti.¹²

III. AB ile İlişkiler

Çin Başkanı Hu Jintao, 8 Ağustos'da Fransız Başkan Nicolas Sarkozy'yi Olimpiyatlar sırasında kabul etti. Jintao Çin-AB ilişkilerini zenginleştirmek ve stratejik ortaklığını derinleştirmek için 11.Çin- AB zirve toplantısına her iki tarafın da büyük önem vermesi gerektiğini belirtti.

Sarkozy ise Ekim ayında Beijing'teki Asya-Avrupa toplantısının 7.zirvesine katılacağını ve Fransa'nın AB-Çin ilişkilerinin gelişmesi için gayret göstereceğini belirtti.¹³

Çin Başbakanı Wen Jiabao ise 22 ağustos 2008 tarihinde Olimpiyat oyunlarının kapanış töreninde İngiliz Başbakan Gordon Brown'u karşıladı. İkili İngiltere ve Çin ilişkilerini karşılıklı geliştirme niyetlerini yineledi.¹⁴

Şangay İşbirliği Örgütü

IV. Diğer ülkeler ile İlişkiler

Şangay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ) Devlet Başkanları Zirvesi 29 Ağustosta Tacikistan'ın Başkenti Duşanbe'de toplandı. Bu toplantı dünya kamuoyu tarafından zirvenin zamanlaması ve ele alınan konular itibariyle dikkatle takip edildi. Zirve gündemine Rusya Federasyonu'nun Gürcistan'a müdahalesi ve ardından Güney Osetya ve Abhazya'yı tanıma kararı damgasını vurdu. Rusya Federasyonu ve Batı arasında gün geçtikçe tırmanan gerilim, ŞİÖ'ye dair Batı'nın algılamasını pekiştireceğe benziyor. Zira örgüt hiçbir devlet ya da bloğa karşı kurulmadığını ve faaliyet göstermediğini açıklamışsa da ŞİÖ'nün kuruluşunun altında yeni bir 'Varşova Pakti' yaratma arzusunun yattığı kanısı oldukça güçlü.

Rusya Federasyonu Devlet Başkanı Medvedev'in diğer devletlerin de Güney Osetya ve Abhazya'yı tanımasına yönelik çağrısının ardından Şangay Zirvesi'ne katılmış olması zirvenin önemini daha da arttırdı.

Zirvede ayrıca Moğolistan, Hindistan, Pakistan'ın yanı sıra gözlemci olarak İran'ın katılması da önemli bir gelişmeydi.¹⁵

V. Türkiye'deki Kamu ve Özel Kuruluşların Çalışmaları

Çinli Chery üretim için karar aşamasında

Çin otomotiv şirketi Chery'nin Türkiye'ye ilişkin yatırım planında sona geliniyor. Chery Başkanı Yin Tongyao ve Başkan Yardımcısı Zhou Biren, Adapazarı, Bursa ve Kırklareli'de incelemelerde bulundu. Bu iller veya başka bir ilde yatırım kararının verilmesi durumunda Chery'nin iki modeli Türkiye'de üretilecek. Gezi sırasında ekibe Mermerler Otomotiv Başkan Yardımcısı Murat Mermer ve Genel Müdür Oğuz Eken eşlik ederken, bu

Çin: İhaleyi bize verirseniz nükleer deneyimimizi paylaşırız

Chery'nin yatırım konusundaki planının, önümüzdeki günlerde Mermerler'in yapacağı ön fizibilite çalışması sonrası karara bağlanacağını, Türkiye'de fazla talep gören 2 modelin üretilebileceğini kaydetti.¹⁶

Dünyanın en hızlı gelişen devi Çin, Türkiye'nin ilk kez kuracağı nükleer santral ihalesine iddialı giriyor. Türkiye'nin nükleer enerji santrali ihalesi için şartname alan firmalardan biri olan China Engineer Corporation (CEC), Türkiye'ye nükleer teknoloji deneyimini aktarma ve bu alanda Türk mühendisleri yetiştirme sözü verdi. Urumçi Uluslararası Ticaret Fuarı için Çin'de temaslarını sürdüren Devlet Bakanı Kürşad Tüzmen, CEC'in Başkan Yardımcısı Başkan Yardımcısı Zhang Weiging ile Genel Müdürü Jimmy Wong ile Pekin'de "Nükleer Santral" konusunu görüştü. CEC firması yetkilileri şu mesajları verdiler: "Türkiye'nin nükleer enerji ihalesine katılıyoruz. Bu ihale, bizim için çok önemli. Türkiye-Çin ilişkileri için daha da önemli. Bu yatırım iki ülkenin dostluğunun pekişmesi, ikili ticari ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesinde önemli bir aşama olacak. Bunun için Çin Halk Cumhuriyeti Hükümeti de, bize güvenini bildirdi, destek taahhüt etti. Çin Hükümeti, 12 adet yeni nükleer santral kurmaya karar verdi. İhaleler açıldı ve 12'den 10'unu CEC olarak biz aldık. Çin, dünyada en fazla nükleer santrale sahip ülke. CEC de Çin'de en fazla nükleer santral kuran ve işleten şirket. Nükleer santral planlıyor, inşa ediyor ve işletiyoruz. Türkiye, 1 milyon megavat saatlik santral planlıyor. Türkiye'nin ihalesini biz kazanırsak; sizinle en ileri teknolojimizi ve tüm deneyimlerimizi paylaşmaya hazırız. Biz, kendi hükümetimizin tam desteğini aldık, Türk hükümetinden de dostluk bekliyoruz."

Tüzmen de "Çin'in nükleer gücünü ve geldiği düzeyi biliyoruz. Karma Ekonomik Komisyon (KEK) Başkanı ve Çin ile ticaretin gelişmesini isteyen bir bakan olarak, bu önemli projeyi ben de izliyorum. Bu görüş ve temennilerinizi Hükümete ileteceğim" dedi.¹⁷

Türkiye-Çin yatırım ilişkileri

T.C. Hazine Bakanlığı verilerine göre, 2006 yılının sonunda Türkiye'de 266 adet Çin şirketi bulunmaktadır. Çinli firmalar Türkiye'de faaliyet gösteren tüm yabancı şirketlerin %1.7'sini teşkil etmektedir.

2006 yılının sonunda Çin Ticaret Bakanlığının yaptığı istatistiki açıklamaya göre, Çin'den Türkiye'ye yapılan doğrudan yatırım 11.07 milyon dolardır. Türkiye'de yatırımı bulunan Çinli firmalardan bazıları; Nucotech Company Limited (NUCOTECH), Shanxi Yuncheng Plate Making Group. 2007 yılında MCC Chenggong Construction Co. Ltd. iki ayrı Çinli firma ile birlikte Türkiye'ye yatırım yapmıştır. Şirket Türkiye'de krom kaynaklarını geliştirmeye yönelik çalışmalar yapmaktadır. Chongqing Lifan Group ise Türkiye'ye motosiklet üretimi yapmak için halihazırda yatırım gerçekleştirmiştir.

Şuan için, Türkiye'de yatırımı bulunan şirketlerin yatırım projeleri oldukça küçük ölçekli ve çok parlak değildir. Türkiye'deki Çinli firmalar genellikle ticaret şirketleri, temsilcilik ofisleri ve ürünlerin montajını gerçekleştiren firmalardır.

İkili ilişkileri geliştirmek için Çin Ticaret Bakanlığı Haziran 2007’de Türkiye’ye, yatırım ortamı hakkında inceleme ve analiz yapmaları için bir heyet göndermiştir. Heyet aynı zamanda Türkiye’de kurulacak bir ekonomik işbirliği bölgesi için bir fizibilite çalışması da gerçekleştirmiştir.

Çinli yatırımcıların Türkiye’de karşılaştıkları en temel sorun, personellerinin yasal şekilde çalışmaya başlamaları için gerekli çalışma izni belgelerini ve oturma izinlerini alamamalarıdır. Son iki yıldır, T.C. İçişleri Bakanlığı’nın ve Çalışma Bakanlığı’nın Çinli yönetici ve sözleşmeli işçilerinin Türkiye’de çalışabilmeleri için gerekli izin belgelerinin onaylanmasındaki sıkı kontrolü Çinli yatırımcıların Türkiye’de iş yapmalarını etkilemektedir.¹⁸

Dış ticaret müsteşarlığı tarafından ithalatta alınan önlemlerle, ithalatta görülen ani artışın yerli üretim dalında zarara neden olmaması, ithalatın dampingli fiyatlarla gerçekleşmemesi amaçlanırken, ithalatta alınan gözetim uygulamaları, ithalatın daha ayrıntılı ve güncel olarak izlenmesine olanak tanıyor. Bu çerçevede, 85 ürün grubunun ithalatında tüm ülkelere, kota ve ek mali yükümlülük şeklinde uygulanan ithalatta korunma önlemleri çerçevesinde, 9 ürün grubunun ithalatında gözetim uygulanarak, ithalatın seyri izleniyor.

Söz konusu korunma önlemleri, 2 ürün grubunda (aktif hale getirilmiş toprak ve killer ile voltmetre ve ampermetre) miktar kısıtlaması (kota) şeklinde uygulanırken, 7 ürün grubunda ise (elektrik süpürgesi, buharlı ütü, tuz, ayakkabı, motosiklet, gözlük çerçeveleri ile seyahat çantaları, el çantaları ve benzeri mahfazalar) ek mali yükümlülük şeklinde uygulanıyor.¹⁹

İthalatta yerli üretici için Çin önlemi alınacak

Kaynaklar

- ¹ http://www.referansgazetesi.com/haber.aspx?HBR_KOD=104254&KOS_KOD=7
- ² <http://www.dunyagazetesi.com.tr/haber.asp?id=18706&cDate=>
- ³ http://news.xinhuanet.com/english/2008-08/14/content_9320504.htm
- ⁴ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2008/august/tradoc_140081.pdf
- ⁵ China Daily, 12 Ağustos 2008
- ⁶ <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/newsrelease/significantnews/200808/20080805721141.html>
- ⁷ <http://www.ftchinese.com/story.php?lang=en&storyid=001021161>
- ⁸ http://news.xinhuanet.com/english/2008-08/12/content_9197825.htm
- ⁹ http://news.xinhuanet.com/english/2008-08/11/content_9163742.htm
- ¹⁰ http://news.xinhuanet.com/english/2008-08/24/content_9672972.htm
- ¹¹ http://news.xinhuanet.com/english/2008-08/13/content_9244428.htm
- ¹² http://www.referansgazetesi.com/haber.aspx?HBR_KOD=103527&KTG_KOD=269
- ¹³ <http://www.fmprc.gov.cn/eng/wjdt/wshd/t465129.htm>
- ¹⁴ <http://www.fmprc.gov.cn/eng/wjdt/wshd/t469023.htm>
- ¹⁵ <http://www.asam.org.tr/tr/yazigoster.asp?ID=2519&kat1=60&kat2=>
- ¹⁶ http://www.referansgazetesi.com/haber.aspx?HBR_KOD=106120
- ¹⁷ <http://arama.hurriyet.com.tr/arsivnews.aspx?id=9806515>
- ¹⁸ Çin Ankara Büyükelçiliği'nin göndermiş olduğu Türk-Çin ilişkileri hakkındaki not
- ¹⁹ http://www.referansgazetesi.com/haber.aspx?HBR_KOD=104214